

Lümända Valla TEATAJA

NR 36

Juuni 2008

Vald mere ääres metsa sees –

Lümända 15

Lümända vald oma praegusel kujul sai eluõiguse 17. augustil 1993. aastal Vabariigi Valitsuse määrusega, millega kinnitati Lümända valla omavalitsuslik staatus ja Lümända vald asus teostama Eesti Vabariigi Põhiseadusega antud kohaliku omavalitsusüksuse õigusi ja kohustusi.

Tänavu möödub sellest ajaloolisest hetkest 15 aastat ja on just paras aeg Teid üheks pühapäevaseks pärastlõunaks Lümända Kultuurimajja kutsuda. Seekord tähistame valla sünnipäeva mõtiskledes elust mere ääres metsa sees. Säärase pealkirjaga konverentsile, “Vald mere ääres metsa sees”, ootame vallaelanikke **17. augustil 2008 kell 14.00**. Pärast külalis- ja omakandi esinejate kõnelis-laululis-tantsulisi etteasteid kutsume kõiki ühise kohvilaua veerde läinud aastatest õpitud kogemusi vahetama. Loodame näha-kuulda sõpru ning koostöö-partnereid nii oma vallast kui kaugemaltki.

Need möödunud 15 aastat on Lümända vallavalitsuse jaoks olnud see aeg, kui teiste toimingute kõrval on tulnud tagastada maid nende õigusjärgsetele omanikele. Tänapäevaks hakkab maareform jõudma lõpule ja paljudest on saanud maaomanikud.

Maa hind sõltub kinnisvaraturul eelkõige sellest, kui võrd hästi ta sobib elamuehituseks, kuid maailmas kasvab toidupuudus ning põllumajanduse ja maaelu areng muutub ühiskonna jaoks üha olulisemaks valdkonnaks. Maaelu on otseselt seotud inimestevaheliste suhete ja elukeskkonnaga. Maaelule omane keskkond säilib ainult juhul, kui seal on maaharijaid ja maaelu väärtusest huvitatud ettevõtjaid. Samas kaugeltki kõik pole valmis olema ettevõtjad. Pigem loodetakse elada oma elu palgatöötajana. Kui maainimene juhtub olema ettevõtlik, siis enamasti on tal oma talu, harvem ollakse töödandjaks. Veelgi enam, maaettevõtjana tuleks palgata töötaja, kes

ise on tõenäoliselt suurema või väiksema maavalduse omanik ja seega peremees. Kuid milline peremees oleks valmis töötama teise heaks?

Meie vallas on otstarbekas maakasutus tähendanud sageli laialdast maade ühiskasutust. Ühiskasutus tähendab aga teistega jagamist ja arvestamist. See omakorda mõjutab sotsiaalseid suhteid külas, kogukonnas. Teisalt on ühe maatüki jagamine mitme omaniku vahel põhjustanud väga väikesid maatükke,

mida on tulnud oskuslikult majandada. Järelikult on vaja hoolsust, korda ja planeerimist.

See, et ajalooliselt inimesed end sellistes tingimustes ära on suutnud elatada, on ühest küljest märk kohastumusest, aga teisalt viinud ka kodust eemale tööle nagu tänapäevalgi. Töötamine kodukohast eemal on tekitanud suve- ja püsielanikud, kelle ootused ja

nõudmised siinsele kesk-konnale on üsnagi erinevad. Suveinimene käib siin puhkamas ja naudib üksiolekut, eraldatust ning kaunist loodust. Püsielanikele on see loomupärane keskkond, nad ei vastanda töö ja puhkekeskkonda. Tööuuringud näitavad, et juhul, kui inimesed peaksid kaotama töö, ei usu nad suurt, et saaksid uue töökoha oma elukohas. Ikka usutakse leiduvat uus töökoht kuskil kaugemal – teises vallas, maakonnas või veelgi kaugemal.

Need on vaid mõned nopped teemaderingist, millega küllap enamik Lümända valla elanikest kokku puutunud on. Valla 15. aastapäeva künnisel pühendame natuke rohkem tähelepanu ja leheruumi omandiküsimustele, et mõelda peremeheks olemise võludele ja valudele.

Ilusat suve ja kohtumiseni 17. augustil!

Katrin Trumann
Lümända Valla Teataja toimetaja

Kokkulepe annab kõige parema tulemuse

Taasiseseisvunud Eestis muutusid omandisuhted tunduvalt võrreldes eelmise ühiskonnakorra aegsete suhetega. Taastatud riigi üheks esmaseks eesmärgiks oligi endiste omandisuhete taastamine ja õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamine. Seda perioodi iseloomustab lõöklauseks saanud väljend „omand on püha ja puutumatu“. Väikeste eranditega tulebki seda põhimõtet õigeks ja valdavaks pidada. Tänapäeval kohtab kahjuks aga ikka ja jälle olukordi, kus selliste uute suhetega ei osata või ei taheta arvestada. Seetõttu pean vajalikuks mõne sõnaga peatuda omandiprobleemidel, eriti seoses maaomandiga.

Omand on isiku täielik õiguslik võim talle kuuluva asja üle ja kohustus austada omaniku omandit laieneb kõikidele teistele isikutele. Seda saab piirata üksnes seadusega sätestatud juhtudel (näit. veekogu kallasraja avaliku kasutamise õigus, ehituskeeluvööndid, looduskaitse kitsendused jms.). Omanikul on õigus talle kuuluvat asja vabalt vallata, kasutada, käsutada ja nõuda kõigilt isikutelt nende õiguste rikkumise vältimist ja rikkumiste tagajärgede kõrvaldamist.

Omanikule kuuluvad asjad võivad olla vallasasjad ja kinnisasjad (ehk nagu vanasti öeldi: liikuv ja liikumatu varandus). Et vallalehe maht ei võimalda käsitleda kogu mahukat omandiõiguse teemat, peatume veidi lähemalt kinnisomandiga seotud probleemidel.

Mis on kinnisomand? Kinnisomandiks loetakse omandiõigust kinnisasjale, mis Tsviilseadustiku üldosa seaduse kohaselt on maapinna piiritletud osa ehk maatükk. Seaduse järgi ulatub kinnisomand piiridega määratletud maapinnale ja õhuruumile ülalpool seda pinda ning maapõuele allpool seda pinda. Seejuures tuleb arvestada, et kinnisomand ei laiene maapõues peituvatele maavaradele ja põhjaveele.

Isiku omandis oleval maatükil, mis on omaniku poolt piiratud või tähistatud, ei või teised isikud ilma omaniku loata viibida. Omaniku poolt piiramata ja tähistamata kinnisasjal ei või teised isikud omaniku loata viibida päikeseloojangust päikesetõusuni. Omaniku poolt piiratud või tähistatud erametsas on teistel isikutel lubatud marju, seeni ja muid metsasaadusi korjata ainult metsaomaniku loal. Muudel juhtudel võivad teised isikud erametsas metsasaadusi korjata, kui nad sellega ei tekita omanikule ülemäärast kahju. Kinnisasja kasutamise ja käsutamisega seondub veel hulganisti erijuhtumeid (ehitised kinnistu piiril, varisemisohhtlikud ehitised, üle kinnistu piiri levivad kahjulikud mõjutused, kahjulikud süvendustööd jms.), mille käsitlemine ei ole käesoleva kirjatöö teema. Küll aga on vajadus anda mõningaid selgitusi seoses **kinnistul paikneva tee** kasutamise või üle kinnistu läbipääsu taotlemisega.

Juba eelpool oli juttu omaniku õigusest vabalt kasutada ja käsutada oma vara. Seetõttu on tal õigustatud ootus, et teised isikud hoiduvad tema õiguste rikkumisest. Kõik see kehtib ka maaomandi suhtes, sealhulgas ka kinnisasja (s.o. maatüki) koosseisu kuuluva tee kohta. Enamgi veel: Teeseaduse kohaselt on juriidilise või füüsilise isiku kinnisasjal paiknev tee eratee. Erateed võib kasutada üksnes kinnisasja omaniku loal. Erandid on ette nähtud ainult alarmsõidukite, suurte avariide ja looduskatastroofide korral. Kõigil muudel juhtudel tuleb tee kasutamisest huvitatud isikutel saavutada maaomanikuga kokkulepe tee kasutamiseks ja vajadusel hüvitada tee korrashoidmise kulutused kokkulepitud ulatuses. Kokkulepped võivad olla suulised või lihtkirjalikud, kuid kumbki neist vormidest ei anna lõplikku garantiid jätkuvaks tee kasutamiseks. Palju kindlama garantii annab servituudi seadmine või isikliku kasutusõiguse lepingu sõlmimine. Mõlemad tehingud vormistatakse notariaalselt ja kantakse kinnistusraamatusse. See annab garantii, et ka teega maa võõrandamisel on igakordsel uuel omanikul kohustus lubada tee kasutamist sellele poolele, kelle kasuks servituut seati või kasutusõigus sõlmiti.

Suurema avaliku huvi korral (näiteks tagapool on palju kinnistuid ja võib-olla ka valla munitsipaalmaa) sõlmib vald teomanikuga tee avaliku kasutamise lepingu, millega omanik lubab oma maal paikneva tee üldiseks kasutamiseks ja vald võtab kohustuse hoida tee sõidukorras. Riik eraldab vallale selleks täiendavaid rahalisi vahendeid. Ilma vastava lepinguta ei saa vald ühtegi erateed remontida ega hooldada. On asjakohane meenutada, et eelpool jutuks olnud servituut ei anna teele avalikult kasutatava tee staatust vaid lahendab läbipääsu küsimuse ainult teise kinnistu jaoks. Niisamuti lahendab isikliku kasutusõiguse leping üldjuhul asja ainult ühe isiku jaoks. Erandjuhul võib teiseks lepinguosaliseks olla ka vald, kes esindab avalikku huvi – sel juhul on lihtsalt tee avaliku kasutamise leping saanud vettpeidavama juriidilise vormi ja tee kasutamine on lahendatud suurema hulga isikute jaoks. Lihtkirjaliku avaliku kasutamise lepingu võib maaomanik igal ajal üles öelda.

Igapäevaselt tundub, et nimetatud Teeseaduse sätted annavad maaomanikule liiga suuri õigusi ja ahistavad teisi isikuid. Sellisest arusaamast lähtuvalt esitas Lümanda vallavolikogu Õiguskantslerile palve kontrollida Teeseaduse sätete vastavust EV põhiseadusele. Õiguskantsler otsustas vallavolikogu tõstatatud probleemide menetlemist mitte alustada põhjendusega, et huvitatud isikuil on võimalik kasutada muid palju tõhusamaid õiguskaitsevahendeid alates isikute omavahelistest kokkulepetest, avaliku kasutamise lepingust jne. kuni sundvalduse seadmiseni välja.

Selle mitmetahulise ja juriidiliselt keeruka probleemi käsitlemisel ei saa jätta märkimata, et igapähe, kellel puudub juurdepääs avalikult kasutatavalt teelt oma kinnisomandile, on õigus taotlema seda üle võõra kinnisasja. Kui kokkulepet ei saavutata, määrab juurdepääsu ja selle kasutamise tasu kohus. Kinnisasja omanikul ei ole õigust juurdepääsu nõuda, kui senine ühendus avalikult kasutatava teega või kinnisasja osade vahel on katkenud tema enda tegevuse tagajärjel.

Kokkuvõtvalt tahan rõhutada, et peale kirjapandud seadusesätete on ka nn. kirjutamata õigus ehk tavaõigus. See on inimeste poolt omaks võetud õiguslik käitumine, mis lähtub ajaloolisest traditsioonist ja piirkonnas välja kujunenud käitumisnormidest (ei sõideta üle viljapõllu, niitmata heina ei tallata maha, põlluvaheteed ei keelata naabrimehel kasutada, võõrast õuest ei sõideta ilma luba küsimata läbi jne). Kuigi kirjutatud seaduses on kirjas iga inimese õigused ja kohtu kaudu saab nõuda rikkumiste korral nende austamist, on siiski lihtsam, odavam ja tulemuslikum omavahel kokku leppida ja jätta okkamine ning kallis kohtutee kõige viimaseks lahendusvariandiks.

Loodan, et eelpooltoodu töi mõningast selgust maaomandi kasutamise ja käsutamise osas. Kahjuks ei ole võimalik kõiki ette tulevaid probleeme ette näha ja siinkohal käsitleda. Vajadusel olen valmis aga igal konkreetsel juhtumil oma teadmiste piires küsimustele vastama. Telefon 457 6347 ja elektronposti aadress maa@lymanda.ee.

Jaanus Reede
Valla maanõunik

Suvised kultuuriteated

Laupäeval, 5.juulil kell 19.00

Lümanda söögimaja õuel
!V MERELAULUDE ÕHTU
koos Heidi Tamme ja
Ervin Lillepeaga.
Muhedat nalja viskab
Jaanus Kõrv (Küla Karla)
Hiiumaalt.
Tule, võta kaasa hea tuju ja
ikka lahke lauluhääl!
Pääse 50.-

Laupäeval, 19. juulil kell 12.00

Taritu rahvamajas
GENEALOGIAPÄEV
"TARITU PIIRKONNA
AJALOLINE TAUST".
Räägivad kodu-uurijad.
Oodatud on kõik huvilised.

Pühapäeval, 20.juulil kell 14.00

Taritu rahvamaja õuel
TARITU 47. LAULUPIDU

VII SAAREMAA KÜLADEPÄEV TULEKUL

09. augustil on kutsutud Saaremaa külad Kaarma maalinnale küladepäevale. Tänavune küladepäeva teema on "Julge olla kodanik".

Küladepäeva alustame kogunemisega kell 10.00. Võrreldes varasemate aastatega on korralduskavas muudatused. Traditsiooniks on saanud külasid tutvustavad väljapanekud, aga kuna aktuaalsemaks muutub ettevõtetus külades, siis seekord ootame, et välja tuleksid külad koos ettevõtjatega. Näituse ülespanekuks kujundame **külade tänava**, kus külad-seltsid saavad välja panna stende, käsitööd ja toodangut. Tähtsustame külavanema ja kogukonna koostööd. Väljapanekute üles seadmiseks on aega üks tund.

Kell 11.00 on küladepäeva avamine ja tervitused.

Kell 11.30 algab Saaremaa küladepäevale juba traditsiooniline foorum. Seekord on teemaks

JULGE OLLA KODANIK

Uus on seegi, et ootame küladepäevale külainimesi koos peredega. Noortele mõeldes on noored ise kavandanud programmi, **Noorte programmi**, mille sisse mahuvad tegemised nii väikestele kui suurtele. Kõige väiksematele

on mõeldud joonistusvõistlus teemal „Oma küla, oma kodu“, suurematele sportlikud mängud, lõbusõidud hobustega ja palju muud. Loodame ka noorte omaalgatusele; kõik ettevõtmised on teretulnud.

Nutikamad saavad osaleda mälumängus kodanikuühiskonna ja kodaniku teemal.

Meestele peaks põnevust pakkuma sangpommi tõstmine, kuid samuti on teisi võimalusi. Omaalgatuslik, huvitav ja kaasakiskuv initsiatiiv on teretulnud.

Toitlustamine on – nii nagu tavaks saanud – oma piknikukorvist, kuid seekord ehk rohkem üheskoos, et pikniku ajal külad saaksid rohkem aega kogemuste vahetamiseks.

Päeva lõpetab kohalike taidlejate ülesastumine.

Saaremaa külad, olete teretulnud ja veel on võimalusi ettepanekute esitamiseks, et küladepäev oleks tõesti meie oma külade päev ning kõik kohaletulnud oleksid ka asjalised.

KÕIK KÜLADEPÄEVALE – KORD AASTAS!

SAAREMAA KODUKANT

Aastaring Lümanda Lasteaias

Pildil: Head kooliteed! soovivad need, kes veel aastaks lasteaeda jäävad.

Kiirelt on möödunud talv. Käes on kaunis kevad. Loodame, et ilusat suve jätkub pikemaks ajaks. Suvel on vaja koguda päikesest – energiat, et sügisel alustada uue aastaringiga.

Lapsevanemad on leidnud endale töökohad ja küllap seetõttu veetsid 2007/08 õppeaastal lapsed lasteaias rohkem päevi kui eelnevatel aastatel. Lümanda külast käis lasteaias kolm last. Teised kõik on kaugemalt ja paljudel on ainus võimalus lasteaias käimiseks kasutada bussi.

Lasteaia õppe-kasvatustöö üheks eesmärgiks oli pärimuskultuuri väärtustamine ja kohaliku murde tutvustamine. Saime selgeks tuhlid-leiked. Tiinus aeg oli nii pisistel kui suurtel. Lümanda kooli algklasside õpilaste esitatud näidend "Jutumemme rillid" oli sellele teemale suurepäraseks lõpetuseks.

See õppeaasta oli meile edukas kunsti alal. Võtsime osa paljudest joonistusvõistlustest. Kahe lapse tööd said tunnustuse Europarlamendi Infobüroo korraldatud joonistusvõistlusel. Need lapsed olid 4-aastane Martin Trumann ja 5-aastane Iris Piirsalu.

Iris sai ka Päästeameti korraldatud joonistusvõistlusel kolme parema hulka koolieelikute vanuserühmas. Näitusel olid üleval veel 6-aastase Markus Melniku ja 7-aastase Eva Mihkelsoni. tööd. Enne joonistama asumist olime tutvunud Kihelkonna Päästkeskuse tööga.

Õpetaja Külli Piirsalu saatis võistlustele luuletuse "Salapärane sõber". Nüüd on sellele luuletusele muusikaõpetaja Ülle Reinsoo kirjutanud melodiat ja lastel on laul Nublust selge.

Hea koostöö oli pr. Kadri Kullaperega, kes tutvustas ühte huvitavat loodusest.

Jõuluajal käis lasteaias külas valla sotsiaaltöötaja Helle Kukk. Tädi Helle laulis koos lastega päkapikulaule ja kinkis iga lapse jaoks kuljuse. Jõulupidu pidasime rahvuslikus stiilis ja külas käis suure kommikotiga jõuluvana.

Lasteaia 39. sünnipäeval kutsusime külla lasteaia endised töötajad, kes on meilt pensionile läinud.

Eesti Vabariigi sünnipäeval käis külas vallavanem Toivo Vaik, kes rääkis vallavanema tööst ja enda lapsepõlve mängudest ning mänguasjadest. Esinesime Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva kontserdil Lümanda Kultuurimajas koos koolilaste ja teiste valla taidlejatega.

7. märtsil pidasime perepidu. Piret ja Tõll kutsusid kõiki külalisi ballile. 6-aastane Eva Ratas ja 7-aastane Egert Oll said hästi hakkama peoperenaise ja peremehe rolliga. Peo idee oli õpetaja Salme Berensilt. Õpetaja Kairit Rand viis lastega läbi särava kevadpeo.

30. aprillil kutsusime lasteaeda kõikide laste vanavanemad. Kohal olid memmed-taadid, mammad-papad, mamsid-taadud, anad, ämmid ja loomulikult vanaemad-vanaisad ja vanavanaema. Päeva eestvedajaks oli õpetaja Saima Talp.

Lääne-Saaremaa laste lauluvõistlusel "Rannalapse laulud" esinesid 4-aastased Gert ja Mark Lonks ning 7-aastane Lauri Trumann.

Maikus pidasime spordipäeva. Võisteldi jooksus, palliviskes ja hoota kaugushüppes. Tublimad said diplomi. Palliviskes oli kõige tublim Kristo Ninn, hoota kaugushüppes Markus Melnik. Võistlus toimus lasteaia õues. Meil on ilus ja hooldatud õueala. Õue hoiab korras ja maja kütab soojaks majahoidja Malle Silts.

Igal kevadel on saanud kombeks teha üks pikem matk Lümanda valla piires. Sõimerühm käis koos vanematega Viidul, külas Liise Lindaul. Vanem rühm matkas Kipi Matkakeskusesse. Seal on palju huvitavaid loomi: eesel, laamad, kitsed, küülikud.

Pildil: 30. mail oli lasteaias rõõmus, aga veidi kurb üritus. Lasteaia lõputunnistuse said Diane Lüüding, Iris Piirsalu, Eva Mihkelson, Alex Salong, David Lüüding, Egert Oll ja Lauri Trumann.

Lümanda Lasteaias saavad lapsed kolm korda päevas tasuta toidu. Selle valmistab kokatädi Silva Kuusemäe. Kõikides sõimerühma tegemistes on alati abiks Mare Toop. Vanemas rühmas abistab Merike Lindam.

Kirja said suuremad tegemised. Lasteaias toimub iga päev midagi uut ja huvitavat nii lastele kui suurtele.

Huvitavat ja elamusterohket suve!

Maire Murekas

Koolis on kokkuvõtete tegemise aeg

Järjekordne õppeaasta on lõppenud ja koolipere tegi veerandi viimasel päeval aastast kokkuvõtteid.

Spordiaasta kokkuvõte

30. mai oli õppeaasta viimaseks päevaks I–VIII klassi õpilastele. Päev algas spordikokkuvõtete tegemisega ja viimase kuu saavutuste ära märkimisega.

Aasta jooksul osalesid õpilased 27-l maakondlikul-vabariiklikul võistlusel. Vähemalt korra esindas kooli 34 noormeest ja 31 neidu, võistlusi oli poistel 23 ja tüdrukutel 17. Osavõtu esiviisik poistest on Kaarel Mai, Arnold Teller, Kristjan Ninn, Marek Raud ja Priit Salong ning tüdrukutest Helena Kuivjõgi, Kättriin Tamm, Kaisa Tamm, Maarjan Rand ja Marie Elis Kuivjõgi. Tänukirja aktiivse osavõtu eest sporditegevuses sai 40 õpilast. Klasside edetabelitesse tegid parandusi 12 tütarlast ja 10 noormeest, kõigi aegade edetabelisse tegi parandusi 8 õpilast. Koolisiselt toimus 22 spordiüritust. Lümanda koolis toimus 5 maakondlikku võrk- ja jalgpallivõistlust.

Kristel Tikerperi tunnistati I-IV klassi tüdrukute hulgas maakondliku jalgpalliturniiri parimaks. 02. mail tuli noormeeste võistkond jalgpalli meistrivõistlustel Lümandas pronksmedalile. Võistkonnas mängisid Kaarel Mai, Arnold Teller, Marek Raud, Kuldar ja Kristo Kallas, Madis Kümmel, Andry-Sten Tõru, Kristjan Ninn ning Priit Salong. Väga hästi võisteldi ka maakoolide kergejõustiku mitmevõistluses, kus saavutati Salme kooli järel kokkuvõttes teine koht. Eraldi arvestuses olid nii poisid kui ka tüdrukud teised. Kaarel Mai ja Maarjan Rand olid ka individuaalselt teised. Võistkonda kuulusid veel Marek Raud, Arnold Teller, Kristjan Ninn ja Kättriin Tamm, Helena Kuivjõgi ning Kaisa Tamm. Jätkuvalt säravaid saavutusi tuleb ratsutamises Anna Talvilt, purjetamises Kristo ja Martin Õunapilt ning Hardo Niidilt. Vabariigi koondises on jalgpallurid Kaarel Mai ja Maarjan Rand. Oli üliedukas spordiaasta.

Huvitöö, kultuuri- ja teadussündmused.

Õppeaasta jooksul toimus koolis 33 üritust ja ettevõtmist, neist suuremad olid: taimeseade, õpetajate päev, isadepäev, karneval, jõulukontsert, jõulupidu, kooli sünnipäev, vastlapäev, sõbrapäev, vabariigi aastapäev, emakeelepäev, bioloogiapäev ning emadepäev. Toimus 5 teatri ühiskülastust, neist kaks algklassidele.

Osaleti 7 maakondlikul konkursil, millest 2 korral pääseti edasi vabariiki. Suurim üritus, millest 28 õpilasega osa võtsime, oli Saaremaa koolinoorte kultuuripäevad. Olime esindatud nii solistide, duettide, ansamblite, joonistajate kui ka näitemänguga. Saavutasime mitu auhinnalist tulemust pea igas valdkonnas: Andra Kuivjõgi ja Anett Sirgo esimese kolme hulgas solistide seas, poisteansambli eripreemia, Uno Kask – Evelin Alas joonistuste publikulemmik ja Anna Talvi parima näitleja preemia.

Osaleti 8 korda õpilaste kunsti- ja käsitöökonkurssidel nii maakonnas kui ka vabariigis. Need olid: Europrlamendi Infobüroo konkurs "Aastaajad meie Euroopa kodus" – Kätlin Kask, eripreemia; Keskkonna-ministeeriumi konkurs "Osooni Ozz" – Kristo Kallas ja Kristel Tikerperi, ministeeriumi tänukiri; Ekspresskataloogide konkurs "Kelleks tahan saada"; Kullo Lastegalerii konkurs "Inglite aeg" – Martin Õunap, eripreemia; Päästeameti maakondlik konkurs – parimad Sander Suurna, Tenno Kaskmäe, Helena Lindau, Mailis Mägi ja 5. klassi rühmatöö; Vabariiklik konkurs "Kortnapühkija käib katuseid mööda" – maakonnast esitati Sander Suurna töö, see tõi kaasa II koha ja Päästeameti peadirektori vastuvõtu; RMK konkurs Eesti metsapostkaart ning konkurs "Minu kodu lood ja asjad" – meisterdamise peapreemia II – III klassile; Vabariiklik näitus "Kingitus sõbrale". – osalesid Anna Talvi, Helena Kuivjõgi ja Kairi Rakaselg.

Lümanda Põhikooli hoolekogu

30.mail, viimasel koolipäeval andis hoolekogu esindus (Kaja Kuivjõgi ja Liisi Kuivjõgi) üle ig-aastased raamitud tunnustus-kirjad ja rahalise preemia. Need tublid olid kõik üheksandikud:

Kaarel Mai
parim sportlane

Maarjan Rand
mitmekülsem õpilane

Anna Talvi
hinnatuim kaaslane.

Sel päeval sai üle antud kooli direktorile ka videokaamera, **2008 aasta mudel, Canon HF 100**, mida pikkisilmi juba oodati. Mõned tähtsad hetked said ka sel päeval üles võetud.

Lümanda Põhikooli hoolekogu soovib lõpetajatele selget meelt, vastupidavust ja õnnelikku olemist!

Kõigile imelist suve!

Lümanda Põhikooli hoolekogu

**Kõrgkooli, gümnaasiumi ja
kutsekoolide lõpetajad, kes on
kantud Lümanda valla
elanikeregistrisse!**

Ootame teid

**VALLAVANEMA
PIDULIKULE
VASTUVÕTULE**

30. juunil 2007 kell 11.00
Palume oma tulekust teatada 25.
juuniks sotsiaalnõunik Helle
Kukkele telefonil 522 8527 või e-
posti aadressil
sotsiaal@lymanda.ee

Osaleti 2 korda matemaatikaalastel konkurssidel, maakondlikul "Nuputa" konkursil ning vabariiklikul "Känguru" võistlusel

Meie kooli õpilaste uurimis- ja teadustöid esitati kolmele konkursile. Miniteaduspäevadelt toodi koju laureaadi tiitel ja Anna Talvi teadustöö tunnustati vabariigis parimaks. Läbi kahekordse esinemissõela tagasid meie algklassilapsed omale edasipääsu vabariiklikule näitemängude päevale Jõgeval esindama Saaremaad. Jõgevast tuldi koju auväärse žürii tunnustuse ja etnograafiapreemiaga.

Bioloogiapäeval oli külalisesinejaks Aleksei Turovski ning kooliperele esitasid oma teadustöödest kokkuvõtted Ann Raun, Liis Sepp ja Anett Sirgo.

Sel kevadel korraldasid klassid ekskursioone eraldi. I–III klass käis näitemängupäeval Jõgeval, mille raames toimus ka ekskursioon, IV klass käis Muhus, V–VI klass Kesk-Eestis, VII klass Tallinnas, VIII klass Abruksal ning IX klass Lõuna-Eestis.

Viimase koolipäeva projekt "Turvaline suvi"

Viimane koolipäev oli kavandatud projektõppena. Kui tavaliselt lähevad õpilased peale kogunemist tundidesse, siis nüüd koguneti võistkondadena klassidesse ja algas rühmatöö "Turvaline suvi". Peale pooletunnist ettevalmistusaga esineti üksteisele väikeste kavadega. Pea kõik teemad turvalisusest said ka kajastatud: liiklus, tulekahjud, ujumine, kalapüük, mürgitaimed. Olid eriilmelised ja toredad-õpetlikud meeldetuletused suviseks ajaks.

Kooliaasta edukate tunnustamine

Päev lõppes kooliaastast kokkuvõtete tegemisega pidulikult aktusel. Meie üritust austas uus vallavanem Tarmo Pikner, kutsutud külalised ja ajakirjanikud. Kooli keskmiseks hindeks kujunes tänava 4,51, mis on üle aastate parim saavutus. Õppeaasta lõpetasid kiituskirjaga Karl-Alder Kuivjõgi, Kristin Himmist, Lisett Nurja, Gerli Rakaselg, Sander Suurna, Marie-Elis Kuivjõgi, Kairi Rakaselg, Kätlin Kask, Hardo Niit, Helena Kuivjõgi, Siret Kasela, Eva-Kristina Vatsfeldt, Andry-Sten Tõru, Anna Talvi, Maarjan Rand.

Kooli tänukirja koos kinkekaardiga oli välja teeninud I – III klassi näidend "Jutumemme rillid", samuti Hardo Niit eduka spordi- ja isetegevuse ning Kristo Õunap saavutuste eest purjetamises.

Kooli tänukirjad pälvisid sel aastal ratsutamistreener Riina Pill ja purjetajate treener Argo Kruusmägi edukate sportlaste ettevalmistamise eest. Toivo Vaik, endine vallavanem, pälvis tänukirja sisuka koostöö eest kooliga ja Ülle Kütt ning Leili Lüüding kooli abistamise eest õppeaasta jooksul.

Õpilased ei ole edukad ilma õpetajateta ja õpetajad ilma õpilasteta. Jätkuvat edukat koostööd, tänud tehtu eest kõigile ja toredat suvepuhkust! Oli edukas ja sisutihe õppeaasta.

Kooliaasta on I – VIII klassi õpilastele lõppenud, kuid nagu alati, jõuavad meie üheksandikud lõpuaktusele alles 19.juunil.

Urve Vakker ja Pille Jõgi

Johannes Raasuke

1917. aasta 8. juulil sündis tollases Riksu külas Lepiku Marisel kolmas poisslaps, kelle nimeks sai Johannes. Oma esimesed sammud tegi ta Lepiku õuemurul. Loomulikult ka esimesed jooksusammud. Tulid karjapoisi jooksud, talutöö kogemused.

1932. aasta Kevadel lõpetas Johannes Taritu algkooli. Kuna tal kasvu eriti polnud, sai Johannesest Lepiku Juku. Järgnesid talutöö Lepikul ja sulaseamet Valjala kandis. 1933. aastal käis Taritus esinemas tollane Saaremaa rammumees Sannik. Koos kaaslastega demonstreerisid nad maadlusvõtteid, tõstsid kangi. See oli tohutu süst siinsesse spordielu. 1934. aastal loodi Kotlandi haridusseltsi „Ärataja” juurde spordiring ja selle esimeheks Lepiku Juku. Esimene „maadlusmatt” sai koos Tõnise Jaaniga (Jaan Teesalu) tehtud Lepiku hobuste lauta. Sõnnikule peale õled, kattedeks vana laeva puri. Peremees Peetrile see madistamine eriti ei meeldinud ja asi tuli üle viia rahvamajja. Ka seal ei olnud asjal eriti pikka aega, sest vana puri lihtsalt kärises lõhki. Järgmine matt sai juba mereheinast, mida Riksu kandi poisid mere äärest korjasid. Pealisriideks Kuressaarest saadud vana present. Tõstmist harjutati tammepakkudest ja puukaikast kombineeritud „kangist”. Asuti koguma raha tõelise tõstekangi muretsemiseks. Korraldati peoõhtuid Taritus, Lümandas, Tiirimetsas. Iga peo lõpus oli tants, kus Juku tegi muusikat oma lõõtspilliga. Pidudelt saadud rahadele lisasid mehed ka omalt poolt puuduva osa ning aastal 1935 sai Taritu spordiring endale tõelise tõstekangi. Sama aasta sügisel peeti esimesed ametlikud spordiringi võistlused, kus Johannes Raasuke sai kergekaalus (-67,5kg) esikoha.

1936. aastal korraldati maakonnas raskejõustiku instruktorite kursused. Taritust lõpetas kursused Johannes Raasuke. Samal aastal Kärlal korraldatud raskejõustiku võistlustel sai Juhan oma kehakaalus esikoha nii maadluses kui ka tõstmises. 1937. aastal püstitas Juhan kergekaalus kolme tõste kogusummas uue maakonna rekordi – 245 kg (72,5; 75; 97,5). Samal aastal sai Juhanist bussi konduktor Ed. Teerni juures.

Johannes oli edukas ka kergejõustikus olles maakonna 5 parema hulgas 100 m jooksus, kaugushüppes, teivashüppes ja 1500 m jooksus. 1938. aastal sai temast maakonna meister 1000 m jooksus. Samal aastal kutsuti Johan Eesti sõjaväkke, kust ta vabanes 1939. a. lõpus.

1940. aastal oli Johannes Raasuke talusulaseks Vigalas, järgmisel aastal Lümanda kaupluses kuni ta 5. augustil 1941. aastal Punaarmeele mobiliseeriti. 1942. aasta detsembris langes ta Velike-Luki all sakslaste kätte vangiks. 1943. a. mais vabanes Patarei vanglast ja sama aasta juunis värvati ta Saksa armeesse. Sealt sattus Juhan 1944. aastal Kiviõli karistuslaagrisse Saksa ohvitseri löömise eest. Laagrist mees põgenes 4 päeva enne Punaarmee tagasitulekut.

Peale sõda töötas Johannes mitmes Tallina asutuses. Alates 1960. aastast kuni 1971. aastani kalurikolhoosis Majak ja 1971–1980 kalurikolhoosis SM Kirov. Ta oli erialalt lukksepp.

Johannes Raasuke suri 27. märtsil 1998. a.

Abielust Elfriede Kukepalaga neil lapsi ei olnud.

Spordiga püüdis Johan tegeleda ka sõjajärgsel perioodil. Oli algul spordiklubi „Spartak” liige, hiljem kuulus spordiseltsi „Jõud”. 1949. a. oli Johan ENSV sõudmise esivõistlustel rahvapaatidel III kohal.

I JUKU JOOKS

Juhend

1. Eesmärk: korraldada Johannes Raasukese mälestusvõistlus, et ära märkida teeneka sporditegelase saavutusi, veeta sportlikult vaba aega ja tihendada valla spordi-kalendrit.

2. Aeg ja koht: 06. juuli 2008, kell 11.00 Taritu külas Lepiku talu õuel.

3. Osalejad, vanuseastmed ja distantsid: üritus on mõeldud kõigile, kes soovivad osaleda. Jooks toimub maastikul. Iga võistleja vastutab ise oma tervise eest.

Vanuseastmed:

eelkooliealised mudilased, poisid-tüdrukud – tillujooks õuel

kuni 10 aastased poisid-tüdrukud – 1000 m

kuni 13 aastased poisid-tüdrukud – 1000 m

kuni 16 aastased poisid-tüdrukud – 1000 m

mehed ja naised – 1000 m

üle 50 aasta veteranid, mehed- naised – 1000 m.

4. Korraldusest: kell 11. 00 avamine, tutvustatakse teeneka spordimehe elu ja sportlikke saavutusi, algavad stardid. Iga vanuseaste stardib eraldi eelpooltoodud järjekorras. Järgmine stardib peale eelmise rühma lõpetamist. Kui kõik vanuserühmad on lõpetanud, toimub autasustamine.

5. Autasustamine: Kõigile eelkooliealistele osalejatele maiustus. Ülejäänud vanuseastmete võitjatele karikas, kolmele parimale diplom.

6. Sponsorid, toetajad: Johannes Raasukese sugulased, Lepiku talu, OÜ Saare Foods, Lümanda vald, Kultuurkapitali Saaremaa Ekspert-grupp.

7. Võistluste orgkomitee: J. Raasukese sugulased, Taritu Arenguselts; Lümanda valla spordijuht.

8. Märkus: võistlus on üheks alaks 15. Lümanda – Taritu - Karala sõpruskohtumisel. Juhend lisatud eraldi (lk 8).

Peakohtunik Urve Vakker
Lümanda valla spordijuht

**Pühapäeval, 06.juulil
kell 11.00**

Taritu spordiväljakutel
LÜMANDA – TARITU – KARALA
15.SÕPRUSKOHTUMINE
pallimängudes ja
teatevõistlustes

Võistlusalad

- JUKU JOOKS
distantis 1000 meetrit
- "KOGUN PUNKTE"
3 võistlejat (1 naine, 2 meest)
- "JALGPALLI PILVEKAD"
5 võistlejat (2 naist, 3 meest)
- "KORVPALL VISKED"
6 võistlejat (2 naist, 4 meest)
- JALGPALL (Mehed)
Võistkonnas 6 liiget (5+1)

Tabellarvestus

Ala võitmine annab 3 p, teine koht
2 ja kolmas koht 1p, loobumine 0p.
Kõik juhendis määratlemata
probleemid lahendatakse kohapeal.

Ajakava

Juku Jooks algab kell 11.00 Lepiku
talu õuest.

Pärast jooksu jätkub võistlus Taritu
spordiplatsil orienteeruvalt kell
13.00.

Jalgpalliga alustatakse peale
võistkondlike alade lõppemist.

Pühapäeval, 9. augustil

Taritu spordiplatsil
TARITU 16. PERESPORDIPÄEV

Valla spordiüritused suvel

Suvi on puhkuste aeg, suvi on ka sporditegemise aeg. Valla spordikalender on üsna tihe ja mitmekesine. Nüüd üritustest järgemööda.

28. juunil toimub Salme jalgpallistaadionil VALDADE SUVEMÄNGUDE viimane ala, jalgpall. Võistleva lubatakse 1992. aastast ja varem sündinud mehi/noormehi, kes on kantud valla elanike registrisse või omavad põhitöökohta vallas. Võistkonnas on liikmeid 6+1 ja kuni 3 varuliiget.

Taritu kandi rahvas on välja tulnud uudse ideega: **06 .juulil** korraldatakse JOHANNES RAASUKESE MÄLESTUSVÕISTLUS. 1938. aastal, 70 aastat tagasi, tuli ta maakonna meistriks 1000 m jooksus. Üritus algab kell 11.00 Taritu külas Lepiku talus. Räägitakse tema tegemistest, tutvustatakse elulugu ja peetakse maha spordivõistlus. Juku Jooks algab peale pidulikku avamist. 1000 m maastikujooksu start on Lepiku talu õuest.

Päev jätkub umbes kell 13.00 Taritu spordiplatsil 15. korda toimuva LÜMANDA-TARITU-KARALA SÕPRUSKOHTUMISEGA. Seekordselt on esimese alana osavõtt eelpoolnimetatud jooksust, seejärel osavõtt nõudvad alad ja lõpetuseks jalgpall 5+1 (vt kõrvalolevat juhendit).

19. juulil kohtuvad Karalas taas heitealade viljelejad ja toimub populaarsust kogunud võistlus ODAGALA. Üritus algab Roopa lahe ääres kell 12.00.

26. juulil toimuvad järjekordsed 24.VIIDUMÄE MÄNGUD Kihelkonnal. Kavas on kurnimäng, võrkpall, kergejõustik, mälumäng, petanq, juhtide võistlus, noolevise ja midagi lastele.

27. juulil korraldavad Aili ja Urve järjekordse suve JALGRATTAMATKA. Alustame kell 10.30 Lümandast, seejärel matkame Viidumäel matkarajal, vaatame ringi Audakus ja Looduskaitsekeskuses ning tuleme tagasi Kuusnõmme kaudu. Väike piknik on sellel üritusel traditsiooniks kujunenud.

03. augusti õhtupoolikul on Karalas MÕÖKKALA JOOKS. Siin on teretunud nii sportlased, tervisejooksjad kui ka kepikõndijad.

Traditsiooniline TARITU PERESPORDIPÄEV toimub sel aastal **09. augustil** ikka algusega kell 10.00. Hommikupoole on kavas individuaalalad ja pärast võistkondlikud pallilahingud.

Uudse üritusena plaanib maakond propageerida sporditegemist ja tervislikke eluviise ka suvel ja **16. augustil** toimub PÄEV TERVISELE. Üle maakonna toimuvad sportlikud ettevõtmised ja Lümandas on plaanis valikorienteerumine. Start avatud 15.00-17.00 koolimaja juures. Võib osaleda ka kepikõnniga, valida punkte joostes või jalgrattaga. Siinkohal sobib öelda, et sel moel, st sportlikult, tähistame ka valla 15.sünnipäeva.

Maakonna PETANGI kalendris on leidnud koha ka meie spordiselti auhinnavõistlus. Tänavu veeretame kuule **24. augustil** kell 11.00 Lümandas.

Lisaks tegutsevad aktiivselt suvealade tegijad, jalgpallurid, purjetajad ja paljud teised. Nii peaks jätkuma tegevust igale eale ja igale maitsele kui aga tahtmist on.

Urve Vakker
Valla spordijuht

**Lümanda Vallavalitsus
viibib kollektiivpuhkusel**

01.07.2008 -

31.07.2008.

Ametnike

vastuvõtupäev on

17.07.2008

Jaaniõhtud Lümanda vallas

Laupäeval, 21.juunil kell 20.00

Taritu näiteringi etendus L.Koidula KOSJAKASED
Taritu rahvamaja õues
Pilet 25.-, õpilasele 10.-
Peale etendust süüdatakse Taritu kandi jaanituli.

Pühapäeval, 22.juunil kell 20.00

KOTLANDI KÜLA JAANIÕHTU
Pihla rannas

Pühapäeval, 22.juunil kell 21.00

KARALA KÜLA JAANIÕHTU
Karala külamaja juures
Väike eeskava, mängud lastele ja täiskasvanutele. Jalga saab keerutada Ain Hannuse pillimängu saatel. Diskot teeb SoundCafe.

Esmaspäeval, 23.juunil kell 21.00

LÜMANDA JAANIÕHTU
21. 00 esietendub Lümanda näiteringingilt L.Koidula ainetel
"Säärane mulk ehk harjutamine teeb meistriks"
21.30 jaanipäeva tervitus vallavanem Tarmo Piknerilt ja tule süütamine
22.00 jalakeerutus OmaMeheBändilt
Toitlustamine OÜ Raret

AS SAAREMAA ÖKOKÜLA

PAKUB JÄRGMISI TEENUS- TÖID TRAKTORITEGA:

- põldude künd
- põldude silestamine
- sõnniku vedu ja laotamine
- transporttööd (platvormkärud; kallurkäru 10 t)
- hooldusniit

INFO: TAAVO PIIRSALU
TEL. 51 34 246
taavo.piirsalu@sheep.ee

TÕUJÄÄRASTE MÜÜK

INFO: AIRE TREIRAT
TEL. 53 330 728
aire.treirat@sheep.ee

OSTAME JA VÕTAME RENDILE PÕLLUMAAD

(koos PRIA kohustuste ülevõtmisega)

INFO: KOIT KULL
koit.kull@sheep.ee

Leedri külavanem teavitab:

Armas Leedri külarahvas, armasad suvitajad ja külalised!

Saame kokku pühapäeval, 22.06, Saaru väljal.

Kell 12.00-14.00 toimub II Leedri külalaat.

Oodatud on kõik, kel pakkuda midagi isetehtut -käsitööd, tarbeesemeid, saunavihtu, hoidiseid jms. Sel aastal võib tuua ka viisakaid taaskasutusasju (nt. riided, nõud). Iga müügilett paneb omalt poolt ühe asja ka loteriile, mille tulu läheb Leedri Külaseltsile külaarengu toetuseks.

Jaanituli süüdatakse kell 21.00.

On šašlõkki ja koduõlut, kes soovib tuleb oma koogi-kohviga. Osavõtutasu on 25 kr täiskasvanu kohta, põhikooliealised ja nooremad lapsed tasuta.

Maksta võib sularahas Malle Siltsile (tel 76 473) või ülekandega Leedri Küla Seltsi arvele nr 221031269000, märksõnaga „osavõtutasu“ ja isikute nimedega, kelle eest makstakse. Täpsemat infot peo kohta saab külavanemalt tel 53 41 76 61.

Ootame teiega kohtumist pikisilmi!

Teade!

VÕIMALIK TELLIDA JÄRGMISEID TEENUSEID:

- küttesüsteemide ülevaatus, konsultatsioon, pisiremont, pühkimine
- ehitusteenus (ka väiksemad tööd)
- võsaraie
- hekkide pügamine
- trimmeriteenus
- muruniitmine

INFO JA REGISTREERIMINE:
TEL. 52 28 527
HELLE KUKK
sotsiaalnounik

Teade

Lümanda Vallavolikogu määrusega nr. 61 22.mai 2008.a kehtestati veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse hinnad Lümanda küla ühisveevärgist alljärgnevalt:

	vee hind	reoveehind	kokku
Füüsilistele isikutele	9 kr/m ³	12 kr/m ³	21 kr/m ³
Juriidilistele isikutele	9 kr/m ³	12 kr/m ³	21 kr/m ³

Reovee hind hakkab kehtima 1.septembrist 2008.a

Vee hinda rakendatakse pärast Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist tagastamatu abina rahastatavate Lääne-Saarte alamvesikonna veemajanduse arendustööde lõpetamist.

Õnnitleme tähtpäeval!

Mai

NIINA SALONG	91	Koimla küla
ROSILDE-JOHANNA MEIER	88	Varpe küla
VAIKE DEMTSENKO	84	Riksu küla
MAIMU VALGE	83	Koimla küla
ANTS MUREL	70	Varpe küla
JÜRI LIBLIK	70	Atla küla
HELI-MAI RAUD	65	Leedri küla
ENDEL KÜNNAP	60	Leedri küla

Juuni

SALME IRS	89	Leedri küla
ILMAR KUUSEMÄE	87	Pölluküla küla
HILDA ARMUAND	86	Atla küla
ELMOT TEERN	80	Karala küla
LIIDI NIITSOO	70	Lümanda küla
MADIS KAINEL	65	Karala küla
LAIN E ÕIGE	60	Lümanda küla

Juuli

MARIE SALONG	91	Koimla küla
MEETA AIT	85	Riksu küla
ELMI JÕGI	80	Lümanda küla
PALMI SALONG	75	Koimla küla
VALVE ÕIGE	70	Viidu küla

August

ÕILME VAKRÕÕM	81	Koki küla
---------------	----	-----------

Lümanda postkontor suvepuhkusel

16.06 – 01.07 ja

16.08 – 01.09

LÜMANDA LASTEAED võtab konkursi korras tööle LASTEAIA ÕPETAJA JA ÕPETAJAABI alates augustist 2008

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide
koopiad esitada hiljemalt
8. augustiks 2008 aadressil

Lümanda Lasteaed
Lümanda 93301
Saaremaa
Info tel. 45 76 346

Õnnitleme lapse sünni puhul!

Artur Teller

25. aprill 2008

Vanemad Pille ja Janek Teller
Pölluküla küla

Anton Enn

3. juuni 2008

Vanemad Anneli ja Ülar Enn
Viidu küla

MÄLESTAME LAHKUNUID

Naima Niitsoo 1931 – 2008

Aino Jögel 1923 – 2008

Toimetaja Katrin Trumann, tel 45 76 342

arendus@lymanda.ee

kodulehekülj: www.lymanda.ee

Trükk: Saarte Trükikoda, trükiarv 320